

Wensnatuur slaat moeilijk aan op rijke Drentse bodem

Volgens Provincie Drenthe is het stikstofleverende vermogen van haar natuurbodems laag. Volgens STAF klopt dit niet en is het stikstofleverende vermogen een stuk hoger dan de provincie naar buiten heeft gebracht. Het vermoeden bestaat dat een hoog stikstofleverend vermogen van de bodem samengaat met een slechte kwaliteit stikstofgevoelige natuur. Deze hypothese wordt getoetst in het veld. STAF bezoekt een serie natuurmeetpunten in drie Drentse Natura 2000-gebieden.

Provincie Drenthe liet in 2010 en 2014 op 286 locaties in haar natuurgebieden bodem- en vegetatieonderzoek uitvoeren door Universiteit Antwerpen. Middels een WOB-procedure van Farmers Defence Force kwamen de meetrapporten dit voorjaar op tafel. STAF analyseerde de metingen en kwam tot de conclusie dat het stikstofleverende vermogen van natuurbodems relatief hoog is: 30 tot 250 kg per hectare. Veelal een stuk hoger dan de stikstofdepositie vanuit de lucht. De spreiding is groot.

De conclusie van STAF leidde tot een storm van kritiek. Volgens Provincie Drenthe en het ministerie van LNV klopt niet, wat STAF stelt. De LNV-minister schrijft op 16 juli aan de Tweede Kamer: *'Planten zijn voor hun stikstofbehoefte afhankelijk van wat er aan benutbare vormen van stikstof in de bodem aanwezig is. In het artikel van STAF wordt verondersteld dat die hoeveelheid, op de onderzochte locaties, 30 tot 250 kg is. De Universiteit van Antwerpen heeft op verzoek van provincie Drenthe berekend dat het gemiddeld 38 kg moet zijn. De berekening heeft plaatsgevonden op basis van de ge-*

meten productiviteit van de plantengroei in de onderzochte gebieden'.

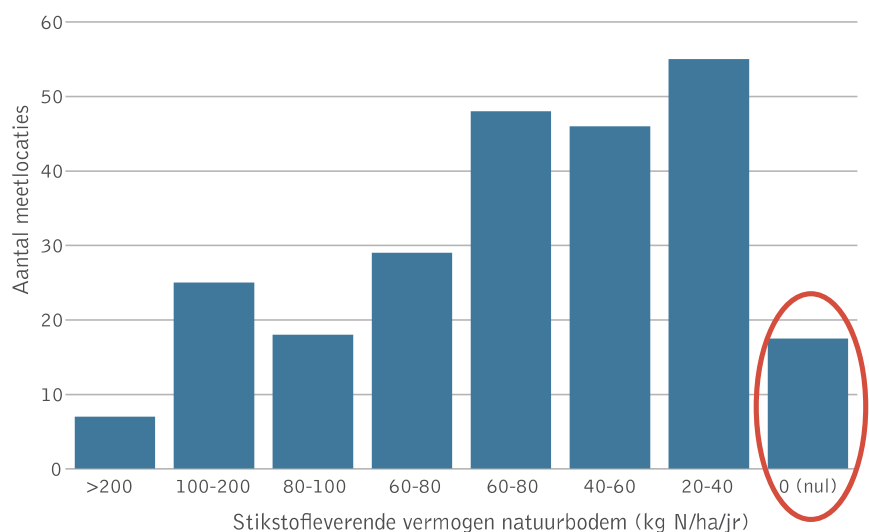
BOMEN OVER HET HOOFD GEZIEN

Voor het bepalen van het stikstofleverende vermogen van de bodem, werd een vierkante meter kruiden weggeknipt en bemonsterd door Universiteit Antwerpen. Dit gebeurde

op 245 locaties. De uitkomsten lopen sterk uiteen (zie figuur 1). Opvallend is het stikstofleverende vermogen van 0 (nul) voor 17 locaties. Het blijkt in bijna alle gevallen om bossen te gaan. Dit kan onmogelijk kloppen, aangezien ook bomen stikstof opnemen uit de bodem.

Universiteit Antwerpen heeft alleen

Figuur 1: Het stikstofleverende vermogen van 245 Drentse natuurbodems op basis van N-opname door de vegetatie.

Bron data: Provincie Drenthe

Reactie Provincie Drenthe

STAF voert discussie met Provincie Drenthe over de productiviteit van haar natuurbodems. Volgens de provincie zit STAF fout en is die veel lager dan 30 – 250 kg N/ha/jaar. Namelijk gemiddeld 38 kg N/ha/jaar. De provincie wil al maanden geen onderbouwing geven voor haar lagere waarde, ondanks herhaaldelijk verzoek. Aanvankelijk waren drukte en zomervakanties de reden, daarna zegt de provincie een afspraak te willen maken voor een mondelinge beantwoording.

de N-opname door kruiden bepaald. Niet die van bomen en struiken. Provincie Drenthe en LNV kiezen voor 'N-opname door planten' als maat voor het stikstofleverende vermogen van natuurbodems. In dat geval hadden zij ook de bomen en struiken moeten meetellen. Dan kom je niet op gemiddeld 38 kg, maar rond 60 – 90 kg. Dus op circa dezelfde waarden als STAF (30 – 250 kg). STAF kaartte de kwestie aan bij de provincie (zie kader).

CHECKEN IN HET VELD

STAF vermoedt dat op meetlocaties met een hoog stikstofleverend vermo-

gen, de stikstofgevoelige natuur slecht gedijt. Om dit te checken, worden drie Natura 2000-gebieden bezocht: Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en Witterveld. Alle meetpunten zijn voorzien van geografische coördinaten. Door deze in te voeren in een navigatiesysteem op de mobiele telefoon, kan de precieze plek in het veld gemakkelijk worden gevonden. Voor de meetpunten worden de volgende zaken gecheckt:

1. Het stikstofleverende vermogen tijdens de meting.
2. Het natuurtype volgens de natuurkaart.
3. De aanwezige natuur in het veld.

Drents-Friese Wold

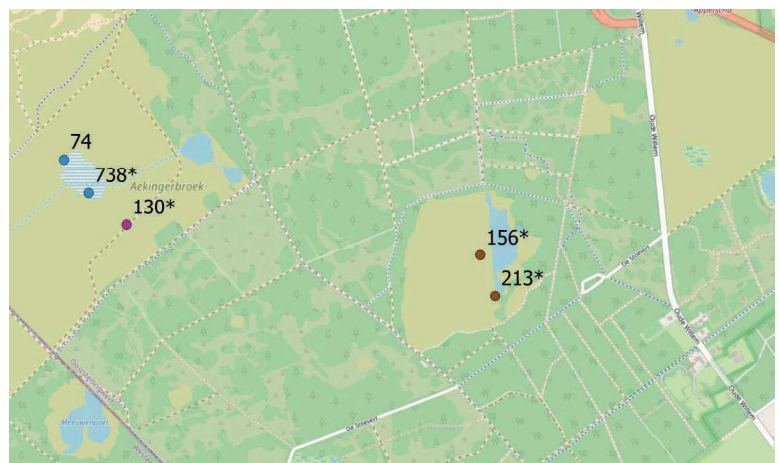

Drents-Friese Wold, een zuur ven omzoomd met heide. Stikstofleverend vermogen natuurbodem: 130 en 738 kg N/ha/jaar.

Drents-Friese Wold, herstellend hoogveen. Stikstofleverend vermogen natuurbodem: 156 en 213 kg N/ha/jaar

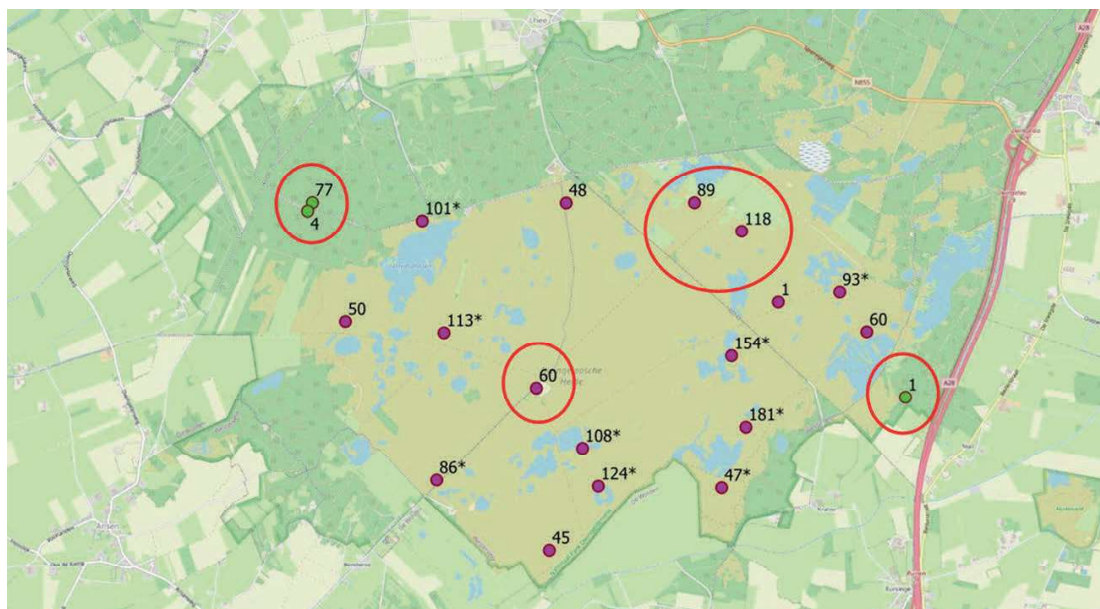
In het Drents-Friese Wold worden Aekingerbroek en Grote Veen bezocht. Hier liggen volgens Aerius twee meetpunten in een hoogveenven (zuur ven), één meetpunt in heide en twee meetpunten in hoogveen. Aekingerbroek betreft voormalige landbouwgrond (jaren '90 omgezet in natuur), het Grote Veen is van oorsprong veennatuur. In het hoogveenven is de bodem weliswaar sompig, maar een vennetje omzoomd met heide treffen we niet aan. Wel pitrus, gras en boompjes (zie foto). Min of meer hetzelfde is het geval in het Grote Veen (zie foto). Dat de gewenste natuur hier van slechte kwaliteit is, ligt in de lijn der verwachting. Het hoge stikstofleverende vermogen van de bodem deed een dergelijk veldbeeld al vermoeden. Ook hier lijkt de natuurbodem hoofdoorzaak.

Drents-Friese Wold. Aekingerbroek (3 meetpunten links) en Grote Veen (2 meetpunten rechts) met stikstofleverend vermogen bodem (in kg N/ha/jaar) (* = kruiden, incl. mossen). Blauw = zuur ven; bruin = hoogveen; paars = heide. ►

Dwingelerveld

STAF bezoekt in Dwingelerveld 3 bossen-meetpunten en 4 heide-meetpunten. In de bossen is goed te zien dat Provincie Drenthe en het ministerie LNV alleen de ondergroei hebben meegeteld, en de bomen over het hoofd hebben gezien (zie foto 1 en 2). De vier bezochte heidemeetpunten liggen in voormalig landbouwgebied. Natuurorganisaties slagen er (nog) niet in om hier duurzaam heide te ontwikkelen (zie foto 3 en 4). Verbossing en vergrassing zijn het probleem. De bodemeigenschappen lijken hier de hoofdzaak.

Witterveld

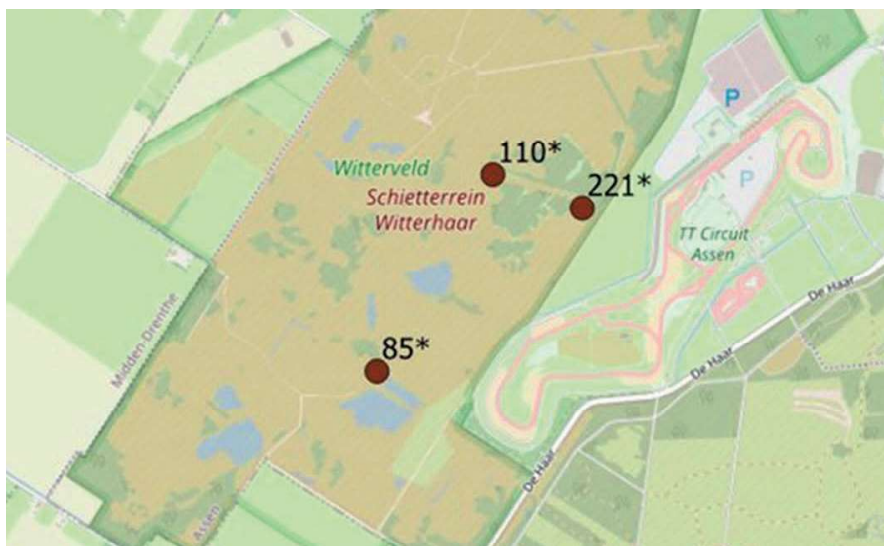
Dwingelderveld. Meetpunten met stikstofleverend vermogen (in kg N/ha/jaar) (* = kruiden, incl. mossen). Groen = bos; paars = heide.

Foto 1: Dwingelderveld, bos. Stikstofleverend vermogen natuurbodem: 1 kg N/ha/jaar.

Foto 2: Dwingelderveld, bos. Stikstofleverend vermogen natuurbodem: 77 kg N/ha/jaar.

Foto 3: Dwingelderveld, vochtige heide. Stikstofleverend vermogen natuurbodem: 60 kg N/ha/jaar.

Foto 4: Dwingelderveld, vochtige heide. Stikstofleverend vermogen natuurbodem: 89 kg N/ha/jaar.

Witterveld. Meetpunten met stikstofleverend vermogen (in kg N/ha/jaar) (* = kruiden, incl. mossen). Bruin = hoogveen.

Witterveld grenst aan het TT-circuit in Assen. Tijdens het veldbezoek zijn de ronkende motoren, die met meer dan 100 km/uur over het circuit razen, in de wijde omgeving te horen. In Witterveld liggen drie hoogveen-meetpunten, met een hoog stikstofleverend vermogen. Bij dergelijke hoge waarden verwacht je geen florerend hoogveen. De drie punten zelf zijn niet bereikbaar, deze liggen in militair terrein.

Waar het herstellend hoogveen wel te bekijken is, zie je veel pitrus, grassen en bomen. In de gebiedsanalyse (2017) staat dat 'verreweg het grootste deel van het herstellend hoogveen te maken heeft met te diep wegzakkende waterpeilen in droge perioden... *Het aanwezige veen is onvoldoende in staat om water vast te houden...*'. Ook hier lijken de bodemeigenschappen het meest bepalend voor de natuurkwaliteit.

Conclusies

1. Het stikstofleverende vermogen van Drentse natuurbodems ligt veel hoger, dan Provincie Drenthe en ministerie LNV naar buiten brachten. Volgens hen betreft het gemiddeld 38 kg N/ha/jaar (jaarlijkse opname van N uit de bodem door planten). Provincie en ministerie vergaten echter de bomen en struiken mee te tellen, die ook N opnemen uit de bodem. Inclusief bomen en struiken gaat het om gemiddeld 60 – 90 kg N/ha/jaar. Vergelijkbare cijfers als STAF publiceerde (30 – 250 kg N/ha/jaar).
2. Op bodems met een hoog stikstofleverend vermogen, wordt doorgaans een slechte kwaliteit stikstofgevoelige natuur aangetroffen (veldwaarnemingen STAF). Dit lag in de lijn der verwachting.
3. Natuurbodems waarmee 'gerommeld' is (herinrichting, waterhuishouding) laten geregeld een hoog stikstofleverend vermogen zien.
4. Het aanpassen van de bodem aan nieuwe wensnatuur, is op veel plekken (nog) weinig succesvol (veldwaarnemingen STAF).